

A SPORRHAGYOMÁNY EREJE BÁRÁNY ISTVÁN USZODA REKONSTRUKCIÓJA, EGER

ÉPÍTÉSZEK ARCHITECTS: **PUHL ANTAL, DAJKA PÉTER**

SZÖVEG TEXT: **OKRUTAY MIKLÓS**

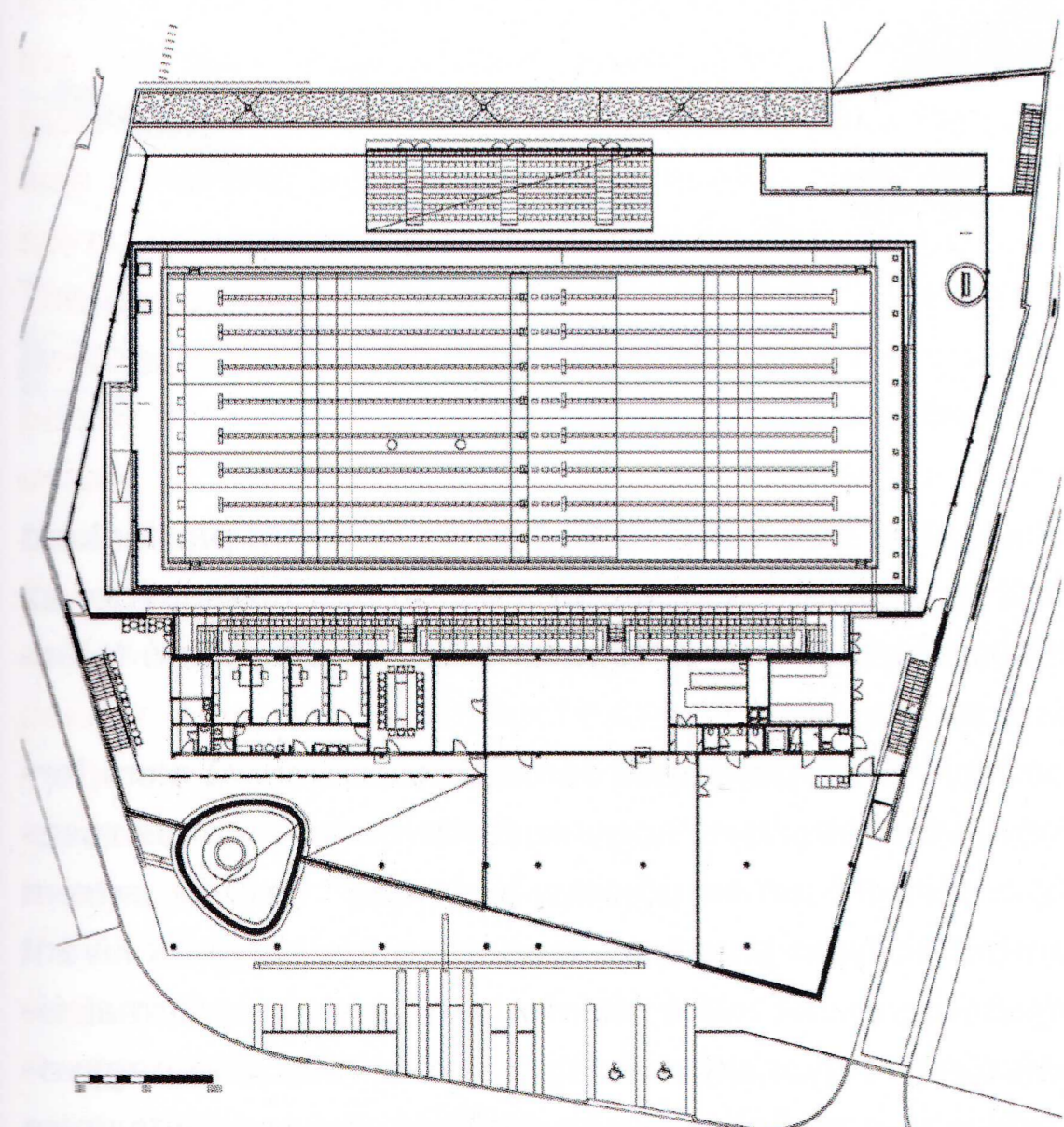
FOTÓK PHOTOS: **HAJDÚ JÓZSEF**

Eger sportuszodája az egykori Csillag csárda udvarán, Bárány Géza és Márkus Béla tervei alapján épült, utóbbi kivitelezésében. Átadására 1925. május 25-én, Pünkösöd hétfőjén került sor a mintegy háromezer (!) néző előtt megrendezett úszóversenyekkel és vízilabda-mérkőzéssel. A nyolcsávos, 50 méteres medencét, amely Közép-Európában az első ilyen méretű létesítmény volt, a helyben fakadó meleg vizű források táplálták, érdekessége, hogy alját szűrőréteggént kavics borította, ezen keresztül áramlott a medencébe a víz.

Kevesen tudják, a helybelieken kívül talán csak a legelémlyültebb sportrajongók, hogy az, ami a fővárosiaknak a „Csaszi”, vagy a „Hajós”, az az egrieknek a „Bárány”. A három uszoda jelentősége kronológiai értelemben is összevethető. Időrendben visszafelé tekintve a margitszigeti fedett sportuszoda 1930-ban készült el első olimpiai bajnokunk, Hajós Alfréd tervei alapján – aki éppen úszásban nyert két aranyérmét 1896-ban, Athénban. A Császárban rendezték meg a sportág első Európa-bajnokságát 1926-ban, ahol az egriek kiválósága, Bárány István 100 méteres gyorsúszásban szerezte meg a sportág első magyar Európa-bajnoki aranyérmét. Az akkor 19 éves úszó felkészülése ekkor már az egy évvel korábban épült egri versenyuszodában zajlott, mindez jól reprezentálja, hogy az úszás hazai fejlődése, más sportágaktól eltérően, nem fővárosközpontú volt.

Az uszoda, egyre romló állapota ellenére, az utolsó pillanatig őrizte jellegzetes építészeti arculatát, Eger esetében a városi identitást erősítő szerephez jutva.

A medence egyik hosszanti oldalára kerültek az öltözők, a medence felé nyitott, emeleti fa ácsolat alatt kisebb lelátó kapott helyet, ennek korlátja az andráskeresztjeivel a svájci típusú villaépítészetet idézte. A részletes múltidézésnek ezúttal nagyobb a jelentősége, segít megérteni azt, hogy a tavaly átadott új Bárány uszoda formálásánál mi játszotta a legfontosabb szerepet. Maga az eredeti épület a használata során végül olyan szintig avult el, hogy azt fizikai valójában megőrizni, fenntartani már nem volt érdemes. Az uszoda rekonstrukciójára kiírt tervpályázat során így kapott kitüntetett szerepet annak értékelése, hogy az új épület milyen mélységig tudja közvetíteni az egykori építészeti világ sajátos atmoszféráját, ami az egriek számára nemzedékeken keresztül a városi lét egyik alapvető helyszínét jelentette.

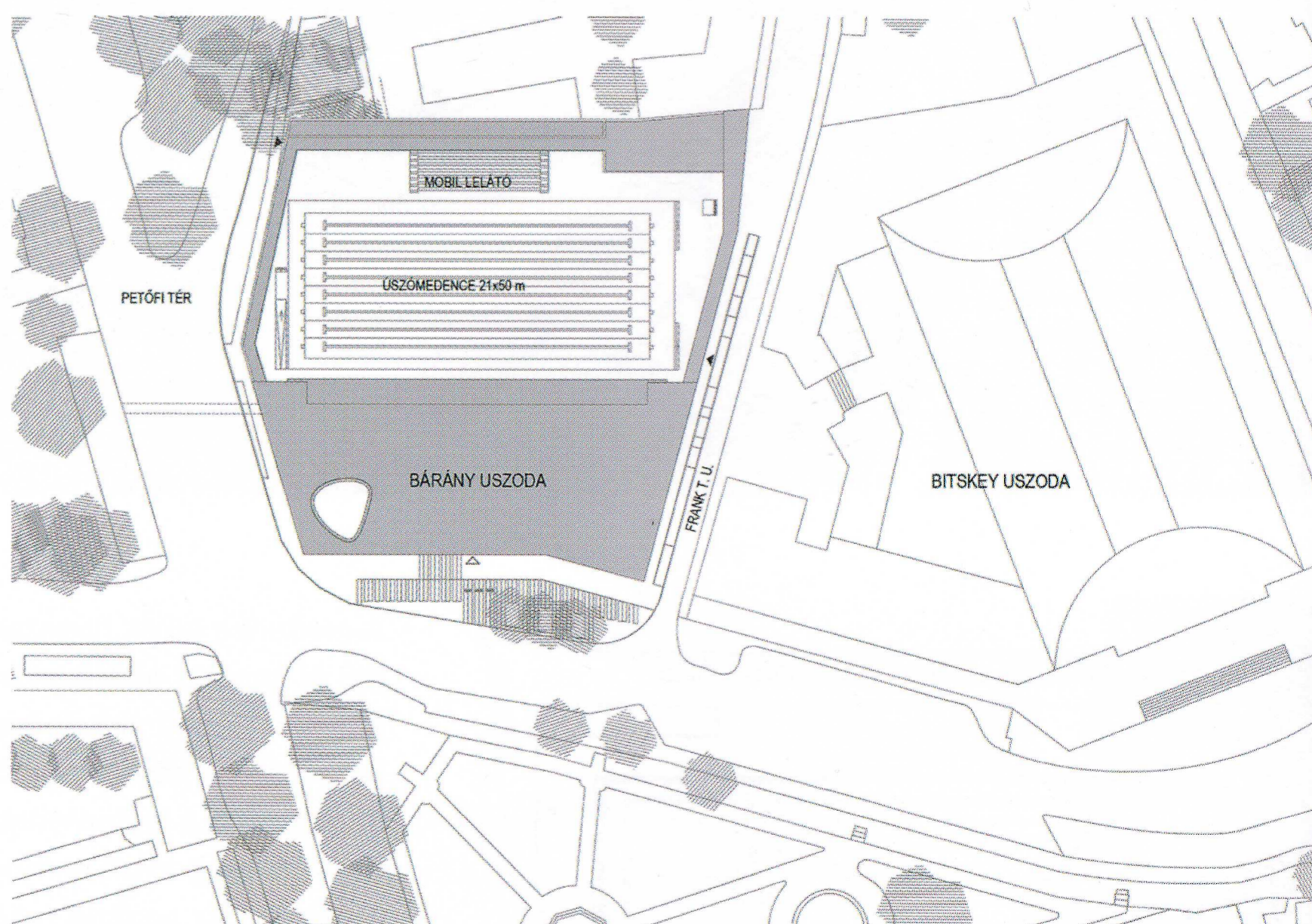
A Puhl Antal és Dajka Péter által jegyzett, első díjas pályázati terv ezen az úton kétség kívül a lehető legmesszebb jutott. Egyes nézetekben szinte teljes pontossággal állíthatók be az egykori látványok, rögtön hangsúlyozva, hogy valamennyi részlet úgy hordozza örökségét, hogy egyúttal mai értelmezést is nyer. Ennek sorában elsőként magát a medencét kell említeni, mint az uszoda szellemiségének forrását. Ezúttal szó szerint is érthető a fordulat, lévén, hogy az új medence esetében nem csupán annak tájolását, az együttesen belüli helyzetét őrizték meg, hanem a medence forrásvízzel való feltöltésének módját is. Így maradt a medence alját nagyjából kétharmad hosszig borító kavics, mint szűrőréteg, az ezen átáramló víz különleges, egyedi élményével

– még ha tudható is, hogy az üzemeltetés terén evvel milyen többletfeladatok jelentkeznek.

Hasonló alapvetés az öltözőépület medencetér feletti feltárlása. A földszint pillérsora mögé hátrahúzott fabetűes homlokzatmezők, az ezek tengelyében nyíló öltözőajtók pontos mai átíratai az egykori látványnak. Ugyanígy az emeleti, kétsoros fedett lelátó is őrzi eredeti pozícióját, hiányérzet abból adódhat, hogy annak korlátja az egykori keresztelemelek felidézéséről lemondva talán túllontúl stílizáltra sikerült. A medence túloldalán, az uszoda területének sarkában egykor állt épület szerepe a továbbbirtelmezés során új tartalmat nyert. Az alatta kínálkozó fedett tér fogadja a tanmedencét, annak ily módon adódó árnyas volta a nyitott uszodák világában nyaranta értékelődik fel igazán. Emelete napozóterasz, az ezen a szinten körbefuttatott kültéri körüljáró fogja keretbe a medence terét. Ez az elem nem csupán az uszoda használói számára nyit szellemesen új térbeli kapcsolatokat, rálátási pontokat a medencére, hanem egyúttal a területet határoló mellékutca fölött majdan létesítendő híddal közvetlen összeköttetést is teremt a szomszédos fedett uszodával.

A 2000-ben átadott, Makovecz Imre által tervezett Bitskey Aladár Uszoda (lásd MÉ 2001/1) nem csupán funkcionális szempontból teremt kapcsolódási igényt, hanem városképi értelemben is alapvető viszonyulási helyzeteket kezdeményez. Főbejáratának homlokzati síkja jelöli ki a városi térfal vonalvezetését, így az új Bárány uszoda fogadócsarnokának tömege is ezt a pozíciót foglalja el. Azonban amíg a Makovecz-féle épület az óváros itt záruló együttesére hivatkozva a történeti

építészetből vett elemkészlet pátozában hitt, addig az új uszoda könnyed pavilonként fordul a szemközti Érsekkert felé. Az alapvető hangulatot a faburkolat melegsége, az aulatér nagyméretű üvegfelületekkel biztosított transzparenciája, az árnyékoló faléc-sávok nyugodt dinamikája határozza meg.

A kubusos tömeget a sarkon egy hátralépő, kúpos formájú, toronyszerű elem fordítja át, jelenléte úgy teremt formai feszültséget, hogy egyúttal emblemikus részletté is válik. Funkcionalitása azonban erősen kérdőjeles, a „torony” terének extrém akusztikája használati szempontból kihívást jelent, az eredetileg ide helyezni kívánt információs pont, mint tartalom pedig az erőteljes, szinte transzcendens formai világhoz képest túllontúl profánnak tűnik. Ugyanakkor a tágas, kétszintes aula nagyvonalú fogadótérként működik, szerencsés fordulatként értékelhető, hogy a földszintre

eredetileg tervezett, kétséges dinamikájú sportmúzeum helyett üzleteket alakítottak ki, ezáltal várhatóan élőbbé válik a ház. A földszinti öltözők közvetlen kijáráttal rendelkeznek a medence felé, a szertárak mellett tartalmi kiegészítésként ezen a szinten találjuk a masszáz- és az orvosi szobákat, míg az emeletre kerültek az edzőtermek. Teljessé az emeleti irodákkal és a földszinti konferenciateremmel válik a program, valójában mindent tud a ház, ami egy sportközponttól elvárható. Talán csak két kritikus elem mutatkozik. Az egyik abból fakad, hogy a kétsoros lelátó túl magasra fut, így az emeleti irodákból az ülések kitakarják a medence terét, miközben átgondoltabb szerkesztéssel megteremthető lett volna az a szituáció, amelyben az uszoda világának hangulata innen is követhető. Másfelől a büfé egyelőre nem találja a helyét a házban, a tervekben az emeletre került, miközben a tágas aula fénytől átjárt tere kínálkozna annak elhelyezésére.

Egerben a Bárány uszoda megépítésétől kezdve identitásteremtő erővel volt jelen a város életében. Helyén akár egy minden részletében továbbgondolt, az egykor képviselt építészeti világon túllépő uszoda is létesülhetett volna. Ugyanakkor a kétség kívül érzelmi megközelítéseket is hordozó döntés alapvetően fontosnak találta az eredeti világ formai módon való továbbéltetését, a hagyomány ereje azonban ezen túlmutatva teremtett új értékeket. Most már minden azon múlik, hogy az egriek számára is érezhető legyen ez a megújult folytonosság, hogy a közösen megélt használat során az új uszoda is emblematikus helyszínként rögzülhessen.

ÉPÍTÉSZEK // ARCHITECTS:
PUHL ANTAL DLA,
DAJKA PÉTER

PROJEKTFELELŐS ÉPÍTÉSZ // PROJECT ARCHITECT:
TAKÁCS GABRIELLA

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK // ASSISTANT ARCHITECTS:
BERECZ DÁNIEL, BODA ISTVÁN,
CSÁKI MELINDA, DRABANT
ÁGNES, FÜZESI KATALIN,
HORVÁTH ÁGNES

STATIKA // STRUCTURE:
KALMÁR ZSOLT
– HATOLKAY ÉS TÁRSAI KFT.

ÉPÜLETGÉPÉSZET // HVAC:
OLTVAI ANDRÁS, OLTVAI TAMÁS
– OLTVAI GÉPÉSZ STÚDIÓ

VILLAMOS BERENDEZÉSEK //
ELECTRICAL ENGINEERING:
IVANICS ZOLTÁN, MÉSZÁROS
BALÁZS – PROVILL KFT.

KÖRNYEZETRENDEZÉS // ENVIRONMENT:
TORMA SAROLTA
– LAND-A KFT.

KÖZLEKEDÉS // TRAFFIC:
ROHRER ÁDÁM
– KÖZLEKEDÉS KFT.

VÍZI KÖZMŰ // WATER PUBLIC UTILITIES:
SZÉLES GÉZA – GÉM KFT.

VILLAMOS KÖZMŰ // ELECTRIC PUBLIC UTILITIES:
HÁGEN ANDRÁS
– BAUVILLPLAN BT.

USZODAGÉPÉSZET // POOL TECHNOLOGY:
SALLAI ZOLTÁN -S-TERV KFT.

HIDROGEOLÓGIA // HYDROGEOLOGY:
SCHEUER GYULA

TŰZVÉDELEM // FIRE PROTECTION:
DECSI GYÖRGY- FIREENG KFT.

AKADÁLYMENTESÍTÉS // ACCESSIBILITY:
SCHENK ATTILA
– JAPÁNER KFT.

KIVITELEZŐ // MAIN CONTRACTOR:
IMOLA ÉPÍTŐ KFT.

THE POWER OF SPORT TRADITION THE RECONSTRUCTION OF ISTVÁN BÁRÁNY SWIMMING-POOL IN EGER

The sports swimming-pool in Eger stands on the yard of the former Star inn, built after designs by Géza Bárány and Béla Márkus in Eger 1925. It is an 8-lane wide 50 metre long pool which was the very first such facility in Central Europe with such dimensions, fed by thermal springs found in the vicinity. On one of the longitudinal sides of the pool the changing rooms are housed, and a smaller tribune under the timber structure open towards the pool was contained with a railing that evokes the Swiss inspired typology of mansions with its St Andrew's Cross. The design tender for reconstruction of the swimming-pool focussed on the distinguished role of the evaluation of the fact that the new building could mediate the unique atmosphere of the architecture of the past to great depths. Submitted by the tandem of Antal Puhl and Péter Dajka, the first prize design has gone the farthest in this direction. The new swimming pool floats as a lightweight pavilion towards the parkland named Érsekkert. The primary atmosphere is defined by the warm palette of the wainscot, the foyer with its transparency guaranteed by large expanses of glass surfaces, the tranquil dynamics of the shading timber lanes. The cube form mass is turned over on the corner with a retraced turret-like component the presence of which creates a tension of forms in such a way that it also transforms into an emblematic detail.

